

טפחים. ועוגל בה, זורע בכל ערוגה בצורת עיגול שקוטרו — חמשה טפחים.

וכיון שמרכז הערוגה זרוע בצורה עגולה, שהיא צורה הניכרת בפני עצמה, הרי מעתה הוא יכול לזרוע מסביב לעיגול זרעים אחרים, כיון שהם ניכרים כנפרדים מן העיגול, וממלא קרנותיה — כל מה שירצה.

ופרכינן: נהי שבערוגה עצמה הוא יכול לזרוע מסביב לעיגול זרעים אחרים, אבל כיון שהוא ממלא את כל גינתו בערוגות שכאלה — כיצד רשאי הוא לזרוע מינים שונים בערוגות נפרדות? והא איכא זרעים שונים שהם כלאיים הגדילים ברווחים רביני וביני שבין הערוגות בלא היכר נפרד!?

ומשנינן: אמרי רבי רבי ינאי: במחריב, שאכן אינו זורע מסביב לעיגולים, ונמצא שאין ערכוב מינים בין הביניים.

רב אשי אמר: אם היו זרועין בערוגה אחת מסביב לעיגול בצורת שתי — זרען בערוגה האחרת ערב.

ואם היו זרועים בערוגה אחת ערב — זרען בערוגה השנית שתי.

ובצורה כזאת ניכר ההבדל ביניהם.

איתביה רבינא לרב אשי: שיעור "עבודת ירק" שצריך להשאיר מקום פנוי לעבודתו מסביב, להרחיק חבירו ממנו כדי שלא יתערב ירק בירק אחר — ערוגה של ששה על ששה טפחים, ובה חמשה זרעונים.

ורואין אותם את חמשת הזרעים כשהם מסודרים בערוגה — כטבלא מרובעת.

ומדייקינן: דוקא משום שנראית הערוגה כטבלא הוא דשרי, הא לאו הכי, כשעושה אותה עגולה — אסור! אלמא ערוגה עגולה אין שמה ערוגה להיתר זריעה שכזה.

ומשנינן: התם הא דבעינן שתהיה הערוגה מרובעת הוא כדי לאקולי בה קולא אחרינא — להחשיבה כשדה, להיתר ראש תור היוצא הימנה לשדה אחרת, שלא הותר אלא בערוגה מרובעת.

מתניתין:

מנין לאשה הפולטת שכבת זרע ביום השלישי לשימושה שהיא טמאה? כיון שעד יום השלישי יש עליה שם "שכבת זרע", שעדיין ראוי הזרע להיקלט במעיה ולהיווצר ממנו עובר.

ואשה ששימשה וטבלה ולאחר מכן פלטה שכבת זרע, טמאה כדין איש הרואה קרי. אבל לאחר שלשה ימים מתקלקל הזרע, ושוב אינו מטמא.

שנאמר במתן תורה "היו נכונים לשלשת ימים, אל תגשו אל אשה". שהוזהרו לפרוש מהאשה שלשה ימים קודם מתן תורה, כיון שהיו צריכים להיות טהורים במעמד הר סיני, ואם תשמש באותם ימים שמא בשעת מתן תורה תפלוט שכבת זרע, ותיטמא.⁽¹⁾

כתבו תוס' שהר"י היה מסופק בכך.

טמאה אינו חוצץ בפני הטמאה, ולפי זה לא קשה מהיסט. דלהיסט לא שייך יחוד. ובסוף

הכפורים? שאסור לסוך את גופו ביוה"כ כשם שאסור לשתות בו.

אעפ"י שאין ראייה גמורה לדבר אבל זכר לדבר יש, שנאמר "ותבא כמים בקרכו וכשמן בעצמותיו", הרי שהוקשה הסיכה לשתיה.⁽³⁾

גמרא:

והוינן בה: רישא דמתניתין דלא כרבי אלעזר בן עזריה, ואילו סיפא כרבי אלעזר בן עזריה?!

שהרי רבי אלעזר בן עזריה הוא התנא ששנה [לקמן קלז ב] את הסיפא דמתניתין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת.

מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי למילה שחל להיות בשבת? שעד יום השלישי עדיין הנימול מסוכן, ומותר לחלל עליו את השבת ולחמם עבורו מים, שהרחיצה מחזקת ומבריאה את גופו.⁽²⁾

שנאמר באנשי שכס, לאחר שמלו עצמם: "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים".

מנין שקושרין ביום הכיפורים לשון של זהורית רצועה של צמר אדום בראש השעיר המשתלח? וכשהיו דוחפין אותו מהצוק היה הלשון מלבין, והיו יודעין שנתכפרו עוונותיהם של ישראל.

שנאמר "אם יהיו חטאיכם כשנים [כחוט שני — אדום] כשלא ילבינו".

מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום

באו עליהם אז.

ועוד כתב שם הר"ן, דמהרמב"ם והרי"ף נראה שאין דעתם כן, אלא שרק ביום השלישי מותר לחלל עליו שבת [או לאחר המילה ממש], לפי שאז הוא מסוכן יותר מהיום הראשון. ולכן המתנינו בני יעקב עד היום השלישי. וסיים "ואל תתמה, שטבען של הרבה חליים כך הוא להתחזק יותר בשלישי".

ובשפת אמת הקשה על עיקר ראית המשנה מקרא דבהיותם כואבים, דמנ"ל דהיו מסוכנים, דלמא היו חלושין בלבד מלהלחם עם בני יעקב. וכתב דמזה ראייה להרמב"ם והרי"ף, דלשיטתם י"ל דלא הביאה המשנה ראייה על עצם הסכנה דזה פשיטא מסברא, אלא להוכיח דיום שלישי הוא יותר מסוכן מלפני כן, כמו ששם היו כואבים ביום השלישי יותר מאשר בימים הקודמים.

3. ומ"מ אינה ראייה גמורה, כי בפשוטו, האי

1. ואע"ג שהיו שם טמאים בשאר טומאות, כגון זבין ומצורעין ובוועלי נדות שלא הספיקו ליטהר באותן שלשה ימים. מ"מ לא הקפידה תורה על אותן טומאות אלא על טומאת קרי בלבד, שבאה מחמת קלות ראש, ותורה ניתנה באימה וביראה וברתת ובוזע. וכן בטבילת עזרא אמרו, שרק בעל קרי אסור לקרות בתורה ולא שאר טמאים, משום שלימוד התורה צריך להיות באימה וביראה דומיא דנתנית התורה. תוד"ה מנין.

2. מרש"י משמע דכ"ש ביום ראשון ושני שהוא מסוכן יותר. והקשה הר"ן בפ' ר"א דמילה [נג א בדפי הרי"ף], דא"כ למה המתנינו בני יעקב ולא באו על אנשי שכס עד היום השלישי. ותירץ דאעפ"י שהיו מסוכנים יותר בימים הראשונים, מ"מ עדיין לא היו חלושין כ"כ, והיו יכולין לברוח ולהלחם, עד יום השלישי, שאז תשש כחם. וראיה לזה שהרי על כרחך ביום ראשון היו מסוכנים יותר מיום שלישי, ובכל זאת לא

דמקצת היום [החמישין] ככולו ונמצא ששבת הוא יום השלישי.

רבי ישמעאל אומר: מודה אני לרבי אלעזר בן עזריה שהכל תלוי במנין הימים אולם חולק אני על דבריו שרק אם פלטה ביום הרביעי לשימושה היא טהורה ולא ביום השלישי, דהיינו אם שימשה ביום רביעי ופלטה בשבת היא טהורה. **ופעמים שהן ארבע עונות** שלימות מהשימוש עד הפליטה. כגון ששימשה בסוף יום רביעי. **פעמים שהן חמש עונות** כגון ששימשה בתחילת היום של יום רביעי. **פעמים שהן שש עונות** כגון ששימשה בין השמשות של תחילת ליל רביעי.

רבי עקיבא אומר: לעולם חמש עונות הן שהכל תלוי בעונות ואם פלטה בתוך חמש עונות לשימושה הרי היא טמאה. **ואם יצאתה מקצת עונה ראשונה** כגון ששימשה באמצע הלילה או באמצע היום **נותנים לה מקצת עונה ששית** להשלים את מנין השעות שעברו מתחילת עונה ראשונה עד לשימושה, ואם תפלוט באמצע עונה הששית הרי היא טהורה.

אמרוהו רבנן קמיה רב פפא. ואמרי לה: **רב פפא אמר לרבא:** בשלמא רבי אלעזר

ואילו רישא דמתניתין שפולטת שכבת זרע ביום השלישי טמאה, לא אתיא כוותיה. **דאי רבי אלעזר בן עזריה** — הרי היא טהורה, שכך שמענא ליה לקמן בכרייתא?

ומתצינן: **אכן מאן דלא מוקי משנה כתנאי**, שנחלקו אמוראים בדבר [עיין רש"י], יש מי שמעדיף להגיה את המשנה ובלבד שלא לומר דאזלא כתרי תנאי, ואותו אמורא **תנא ברישא** דמתניתין דפולטת שכבת זרע טהורה, **ומוקי לה לכולא** מתניתין **כרבי אלעזר בן עזריה**.⁽⁴⁾

ומאן דמוקים כתנאי שמעדיף להעמיד את המשנה בתרי תנאי ובלבד שלא להגיה אותה, הוא **יאמר דרישא רבנן**⁽⁵⁾ **וסיפא כרבי אלעזר בן עזריה**.

תנו רבנן: פולטת שכבת זרע ביום השלישי טהורה דברי רבי אלעזר בן עזריה. ולדעתו הכל תלוי במנין הימים ולא במנין העונות [עונה היינו פרק זמן של יום או לילה] דהיינו אם שימשה ביום חמישי ופלטה בשבת. בין אם שימשה בתחילת ליל חמישי שעברו עד שבת ארבע עונות [ליל חמישי, יום חמישי, ליל שישי, יום שישי] ובין אם שימשה בסוף יום חמישי שיש רק שתי עונות עד שבת, הרי היא טהורה,

ואעפ"י שעי"ז אזלא המשנה כתרי תנאי.

5. היינו רבנן דלקמן בעמוד הבא, דבעי שש עונות, דלדעתם לעולם ביום השלישי טמאה שלא עברו עדיין שש עונות, ויום הרביעי לעולם בסופו טהור [ועד סופו לפעמים טמאה, ולפעמים טהורה, וזה תלוי אימתי שימשה ביום הראשון]. רש"ש.

"ותבא כמים בקרב" לא מיירי בשתיה אלא ברחיצה דומיא ד"כשמן בעצמותיו". תוד"ה אעפ"י.

4. והתוס' בד"ה תני, כתבו שלא היה מגיה את המשנה כדי לאוקמא כחד תנא, אלא בלא"ה יש שתי גירסאות במשנה, ואמורא זה נוח לו לשנות כהגורסין טהורה כדי לאוקמא כחד תנא, והאמורא השני לא איכפת ליה לגרוס טמאה,

בן עזריה סבר כרבנן דאמרי בבביתא
[לקמן פו, ב] בחמישי בשבת עביד פרישה
מנשותיהם, ויש שלא פירשו רק בסוף היום,
ובשבת ניתנה תורה, והם טבלו בליל שבת
[כמבואר לקמן], ומאחר שלא חששו שמא
יפלטו הנשים מיד לאחר הטבילה, שמע
מינה שהפולטת ביום השלישי טהורה.

ורבי ישמעאל סבר כרבי יוסי דאמר
ברביעי בשבת עביד פרישה ושבת הוא יום
רביעי לשימושה וא"כ אין לנו ראייה אלא
שהפולטת ביום הרביעי, טהורה.

אלא רבי עקיבא כמאן סבר? מהיכן למד
שהתורה הקפידה על עונות שהרי הם
הוזהרו לפרוש רק מסוף היום ויש כאן ימים
ולא עונות.

ומתריצין: לעולם כרבי יוסי סבר שהופרשו
ברביעית אלא שהוא סבר שהופרשו מתחילת
היום וכדאמר רב אדא בר אבהו: משה
בהשכמה עלה ובהשכמה ירד כל עליותיו
וירידותיו להר סיני היו בהשכמה.

בהשכמה עלה: דכתיב "וישכם משה
בבקר ויעל אל הר סיני". בהשכמה ירד:
דכתיב "לך רד ועלית אתה ואהרן עמך"
מקיש ירידה לעלייה — מה עלייה
בהשכמה אף ירידה בהשכמה.

הלכך הא דכתיב "וירד משה מן ההר אל
העם ויקדש את העם" דהיינו שהזהירם על
פרישה, היתה בהשכמה. שמאז הוצרכו
לפרוש. והרי מתחילת יום רביעי עד ליל
שבת יש חמש עונות, שמע מינה שעד חמש
עונות עדיין האשה מטמאת בפליטתה.

ומקשינן: למה ליה למה למימרא להו
מיד בהשכמה שיפרשו? והרי בלאו הכי לא
היו משמשין ביום. והאמר רב הונא:

ישראל קדושים הן, ואין משמשין
מטותיהן ביום?

ומתריצין: הא אמר רבא: אם היה בית
אפל מותר.

ואמר רבא ואיתימא רב פפא: תלמיד
חכם שהוא צנוע ולא יבא להסתכל —
מאפיל בטליתו, ומותר, ולכן היה צריך
להזהירם בהשכמה שיפרשו.

ומקשינן: והא על כרחך לא טבלו הנשים 19-ב
בליל שבת, דא"כ "טבולי יום" נינהו בשעת
מתן תורה, לפי שלא היה להם הערב שמש
לאחר טבילתן. אלא ודאי טבלו בערב שבת,
וא"כ לכולי עלמא נגרע יום אחד מהחשבון?

ומתריצין: אביי בר אבין ורב הנינא בר
אבין דאמרי תרווייהו: ניתנה תורה
לטבולי יום! שלא הקפידה התורה על כך
שלא יהיו טבולי יום בשעת מתן תורה, אלא
רק בקדשים נאמר שצריך הערב שמש.

יתיב מרימר, וקאמר לה להא שמעתתא
דאמוראי, דניתנה תורה לטבולי יום.

אמר ליה רבינא למרימר: האם "ניתנה"
קאמרת, שאכן הן טבלו בליל שבת, או
"ראויה" קאמרת, שראויה לינתן לטבולי
יום, ולכן אף שלמעשה הן טבלו מבעוד יום,
יש לכלול יום זה בחשבון.

שכן, אילו היו פולטות לאחר הטבילה קודם
הלילה הן אכן היו טמאות, ואז היו טובלות
שוב בלילה, שהרי ראויה תורה לטבולי יום.
אלא שלמעשה לא הוצרכו לכך לפי שלא
פלטו, ולכן החשבון מסתיים רק בליל שבת.

אמר ליה מרימר: "ראויה" קאמינא!

ומקשינן לרבי עקיבא, דבעי חמש עונות: